

Міністерство культури та інформаційної політики України

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Факультет «Образотворче мистецтво»

Кафедра графіки

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни «Живопис»

Харківського фахового вищого художнього коледжу

Виконала студентка 3 курсу

Задвірна Аліна

Керівник педагогічної практики

доц. Мельникова У.П.

Харків

2023

Учбово-тематичний план

№	Назва теми	Вид зан ятт я	Загальний обсяг часу (у годинах)		
			Максимальне учбове навантаження	Самостійна робота	Авдиторні заняття
1 курс 2 півріччя					
1.	Натюрморт із трьох предметів (предмети побуту, фрукти, драпірування)	уро к	16	8	8
2.	Натюрморт-гризаль	уро к	16	8	8
3.	Натюрморт на нюанси (з гіпсовими геометричними тілами, білими предметами різних матеріалів, світлими драпіруваннями)	уро к	16	8	8
4.	Натюрморт із гіпсовою головою (обрубковка)	уро к	16	8	8
	Всього годин:		64	32	32

Зміст:

Тема 1. «Натюрморт із трьох предметів (предмети побуту, фрукти, драпірування)»

1. Лекційний матеріал.
2. Зміст практичного завдання.
3. Методика ведення роботи.
4. Приклади робіт, аналоги, схеми.
5. Література, інтернет-посилання.

План заняття: Лекційна частина – 1 година, Практична частина – 3 години

Методичні вимоги: Ознайомлення студентами з особливостями та етапами зображення натюрморту з 3 предметів, розробка живописних короткострокових етюдів до натюрморту та\або побудова композиції рисунка на форматі.

Етапи виконання: Прослуховування лекційного матеріалу, ознайомлення з аналогами та прикладами, обговорення питань, робота над етюдами або над побудовою композиції листа.

Лекційна частина:

Сьогодні ми розпочинаємо роботу над натюрмортом з трьох предметів. Формат 40 на 50 см, техніка – акварель.

Для того, щоб краще розуміти наші задачі варто розуміти, що собою являє натюрморт і що собою являє акварель.

Отже, можливо, хтось з вас вже знає, що натюрморт з французької – мертва природа. Це дуже дослівний переклад, але логіка в цьому є. Натюрморти спершу частіше за все зображували зірвані плоди, впольовану дичину, рибу, далі – квіти, а зображення такого сюжету – фіксувало його в моменті і наче знеживлювало. В цілому основне покликання натюрморту - прикрашання певного простору. Проте натюрморт не варто знецінювати, адже часто, припустимо, побутові натюрморти чудово передають дух часу, що для мистецтва є в край цінним. Крім того, натюрморти прекрасно підходять для відточення художником своїх навичок.

Часто у починаючих молодих і амбіційних художників є певний скептицизм щодо роботи над натюрмортами. Попрошу вас прибрати цей скептицизм і виявити повагу до цього жанру, адже він – ваші вхідні двері до мистецтва. Чим швидше ви усвідомите основні задачі у виконанні натюрморту – тим швидше буде зростати ваш художній рівень. Варто чимшвидше збагнути, що натюрморт – це спрощена версія будь-якої класичної постановки. Він навчає студента і відточує розуміння:

- композиції листа
  - просторової перспективи
  - взаємодії зображуваного між собою (цілісності композиції)
  - конструкції та об'єму предметів
  - світлотіньових стосункі
  - кольорової гармонії
  - живописної техніки
- і багато іншого.

Все це нам з вами, колеги, як художникам, в край необхідно засвоїти для того, щоб використовувати для наших художніх задумів. Маючи навички, які

ми засвоїмо з виконання натюрмортів, можна буде вже майже автоматично, не замислюючись, втілювати свої власні творчі задуми.

Гаразд, тепер трошки поговоримо про акварель. «**Акварель** — техніка живопису, що використовує акварельні фарби, які при розчиненні у воді утворюють прозору суспензію тонкого пігменту, що дозволяє створювати ефект легкості та прозорості у колірних переходах. Акварель поєднує особливості живопису (багатство тону, побудова форми та простору кольором) і графіки (активна роль паперу в побудові зображення, відсутність специфічної рельєфності мазка, характерної для живописної поверхні).

Техніка акварельного живопису вимагає великої майстерності, оскільки прозорість фарб не дозволяє переписування зображення. Щоб контролювати воду і фарбу, аквареллю ми пишемо на зернистому, акварельному папері, натягнутому на планшет. Це важливий момент, адже, через воду, папір може вести хвилями, його поверхня може скочуватись, а фарба лягатиме небажаним чином. Акварельна техніка переважно не використовує білил. Роль білої фарби виконує сам папір.

В незалежності від того, будете ви сприймати акварель як засіб чи ціль – кожен художник має трошки на ній розумітися. Як мінімум – акварельна техніка дуже швидка та ефектна, а як максимум – надзвичайно витончена, гарна й довершена. Наш план мінімум – оволодіти цією технікою для швидкого набуття інших образотворчих навичок, план максимум – отримати задоволення від опанування акварелі.

Зміст практичного завдання:

Отже, перед нами з вами стоїть задача – зобразити натюрморт з трьох предметів. Які наші з вами основні цілі?

1-Віднайти вдале композиційне розташування предметної групи натюрмарту на площині аркуша паперу.

2-Зуміти витримати площинно-просторове розташування (Тобто «поставити» наші предмети на стіл, та передати вірну відстань між ними на цій площині)

3-Дотриматися пропорційних відношень розмірів предметів по відношенню до їх загальних мас (Тобто передати вірні розміри і пропорції, зберегти симетрію та характерну форму кожного предмету).

4-Передати об'ємність та матеріальність предметів.

5-Вдала передача кольорових і тональних відносин предметів між собою. Доречі, друзі, хотіла б звернути вашу увагу, що це одна з найцікавіших, але разом з тим, найскладніших наших задач. Для того, щоб навчитися добре передавати тональні відносини – варто попрактикуватися у техніці «гризаль». Це техніка має під собою зображення в одному кольорі. Прибираючи задачу вирішення роботи в кольорі – ви можете зосередитися виключно на тональному рішенні. Але ми з вами зробимо трохи швидше. Коли я вам буду розповідати етапи виконання роботи – ми торкнемося етюд. Спершу ми робитимемо етюд гризаллю. Це допоможе вам вирішити тональні відносини в натюрморті. Надалі ви зможете орієнтуватися на ваші вдалі рішення при побудові кольорових відносин.

6-Виявлення і передача взаємного кольорового зв'язку предметів натюрморту.

(Для цього ми будемо робити вже кольоровий етюд)

7-Передача предметного (локального) кольору і тону з урахуванням різноманітності, обумовлених кольорових та тонових відтінків. Себто, перед вами стоятиме задача передати у вашому зображенні справжній колір предмета в оригіналі. Звичайно, ніхто, крім нас з вами, не знатиме якого кольору був цей чайник з натюрморту. Але я закликаю намішати саме цей відтінок. Адже це розвине у вас відчуття кольору.

8-Художнє узагальнення як наслідок уміння цілісного здорового сприйняття природи.

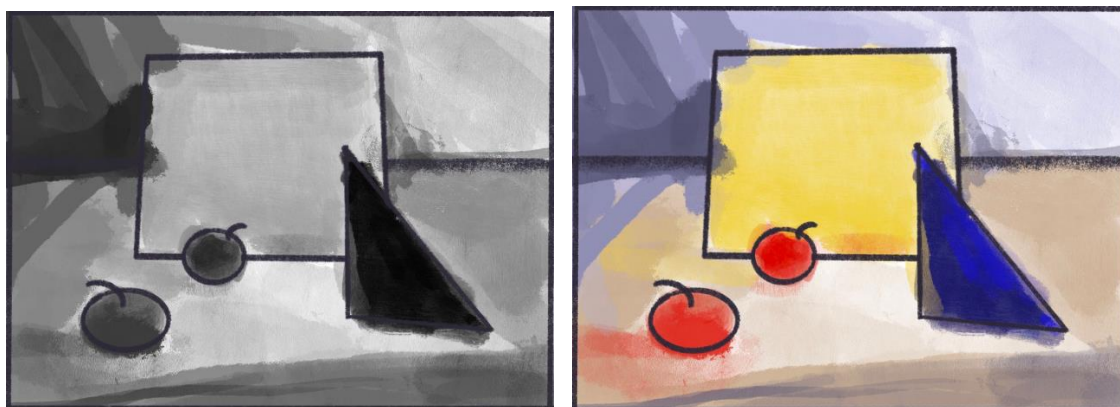
Вміння узагальнювати є дуже важливим для художника. Якщо ви детально проробите кожен предмет без розбору - ваше зображення буде «побите»,

«брудне» та нецікаве. Для художника важливо виділяти «головне» та «другорядне», а отже «пророблене» та «узагальнене». Узагальнюючи, ви робите вашу роботу цікавою, довершеною та закінченою.
9- Володіння прийомами та технікою акварелі.

Методика ведення роботи:

Отже яким чином ми будемо працювати?

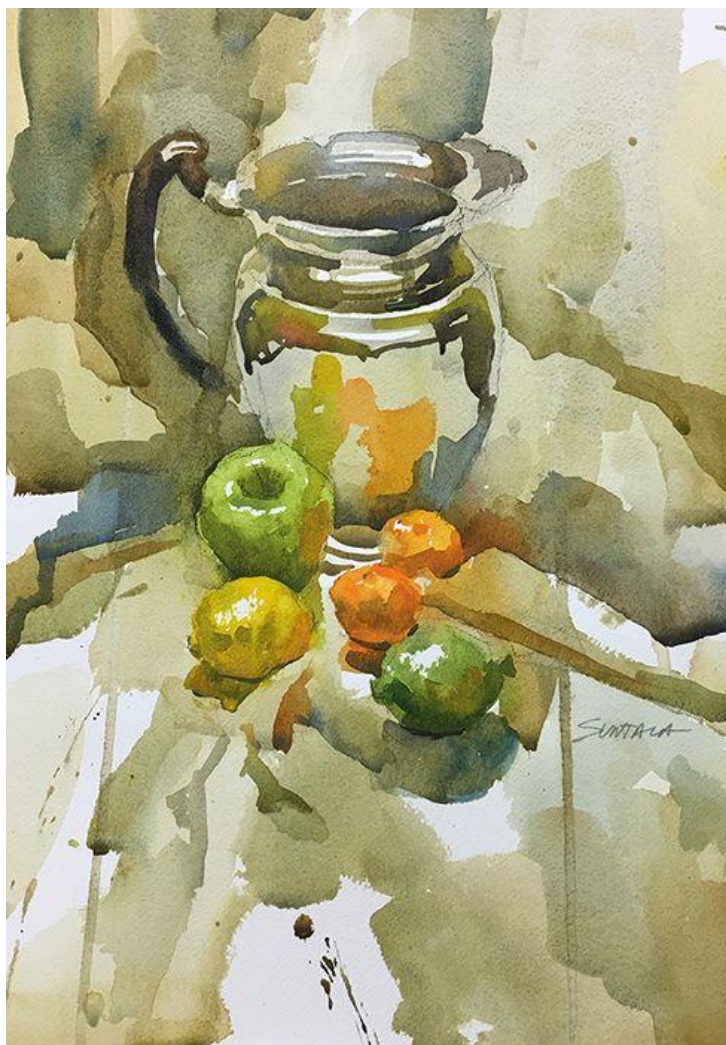
1 етап це етюд.

Умовні етюди: монохромний та кольоровий

Ціль етюдів у тому, щоб віднайти найкращу композицію, тональне рішення та розібратися у кольорових відносинах в натюрморті.

Варто почати з монохромного етюд, щоб спершу вирішити натюрморт тонально. Коли вам вдалося виконати цю задачу- переходьте до кольорового етюд і шукайте кольорове рішення, опираючись на композиційне і тональне рішення, яке ви вже обрали.

«Натюрморт із залізним глеком та фруктами 2» - Дж. Сантала

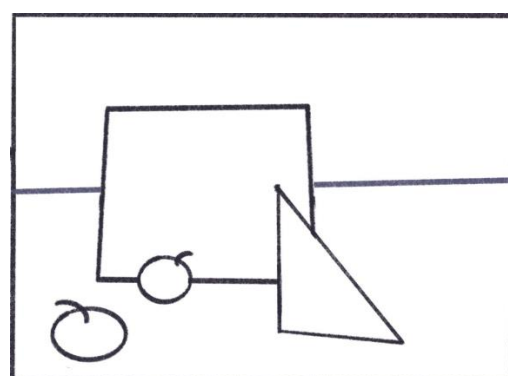
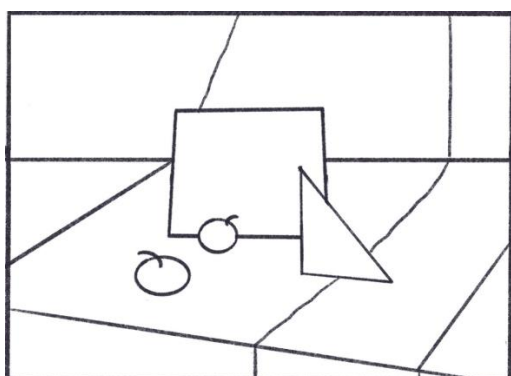
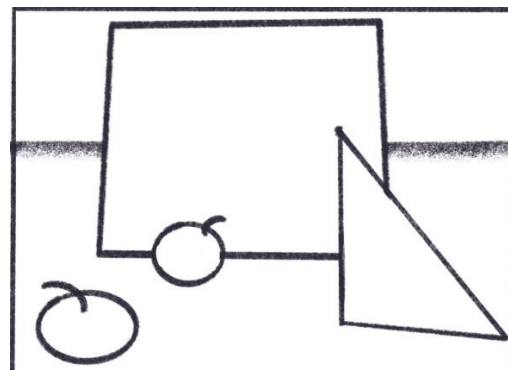
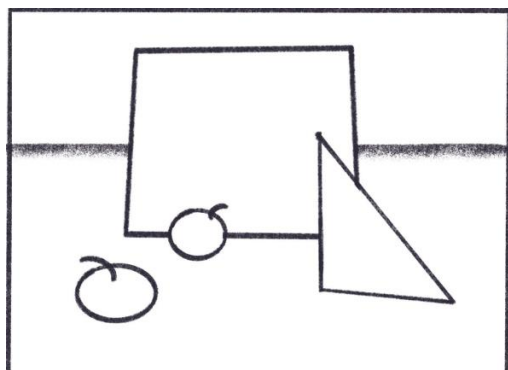
2 етап це побудова рисунку олівцем на форматі.

На цьому етапі ваша задача – закласти каркас пів ваш живопис. Не важливо чи будете ви писати «по-мокрому» чи «по-сухому», але «поставити» предмети на поверхню – доведеться. При роботі з рисунком на форматі вам треба вирішити композицію листа і побудувати предмети з урахуванням перспективи, співвідношення їх між собою та власних пропорцій.

Вимоги то композиції: Натюрморт не має бути надто великим, або надто дрібним для нашого формату. Прослідкуйте, щоб предмети не впиралися у краї листа, але й не залишалося забагато вільного простору. Цю задачу набагато легше виконати, коли в вас є вже готове рішення на етюді.

Крім того, прослідкуйте, щоб предмети між собою взаємодіяли гармонійно: не затискали одне-одного і не стояли задалеко. Ідеально, коли передні предмети зовсім трошки перекривають задні.

Вимоги до перспективи: Щоб додати глибини простору в натюрморт, а об'єкти були об'ємними – треба дотримуватися законів перспективи. Вам мають бути вже знайомі ці правила, але не забувайте, що всі предмети у вас знаходяться у одному просторі, тож перспектива у всіх має бути в одному просторі. Перед початком побудування натюрморту- позначте собі лінію горизонту – вона знаходиться на рівні очей, коли ви дивитеся прямо. З урахуваннями цього і будуйте перспективу – одну для всіх предметів.

3 етап це робота в матеріалі.

Після того, як ви побудували свій натюрморт – об'єднуйте жорсткі контури та зітріть всі допоміжні лінії за допомогою резинки або клячі.

1 пропискою закладіть великі тональні та кольорові відносини. Не зупиняйтеся на одному місці задля проробки об'єму чи деталей. Починати краще або з самого темного предмету, або з самого світлого. Я раджу почати з самого темного. Перенесіть ваше тональне та кольорове рішення з етюд на формат, адже у вдалому етюді ви вже мали все вірно вирішити. Таким чином будете менше збиватися.

2 пропискою доберіть тонально предмети, які цього потребують. Проліпіть об'єм форми за допомогою полутону та тіні. Не забудьте ввести рефлекси. Вони зв'язують предмети з середовищем. Висвітліть світову частину, якщо з'явилася така потреба.

3 пропискою проробіть найважливіші місця та узагальніть (спишіть зайве) другорядні. виправіть те, що здається вам важливим уваги. Спершу добре поміркуйте, а потім робіть, чим більше ви робите правок у роботі – тим більш замученою вона виглядає.

4 пропискою нічого кардинально не змінюйте. *Можна додати тільки довершеності тонкими мазками в деяких місцях. Тільки на цьому етапі можете взяти чорний та білила і використати їх дуже тонко і обережно, ЯКЩО ЦЕ ДОЦІЛЬНО .*

Аналоги, схеми, приклади:

1-«Ранок для неї» - В. Заліщук

2-Етюд. - В. Заліщук

«У вересні» - В. Чурсіна

«Серпневий натюрморт» - В. Чурсіна

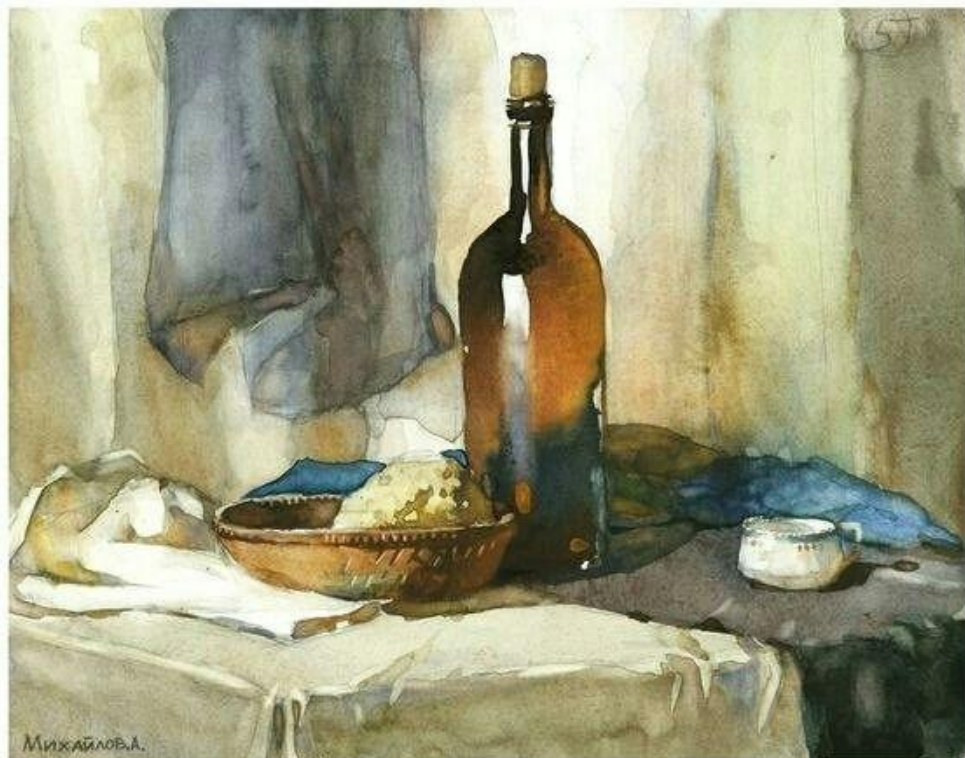
Натюрморт з лимонами - В.Чурсіна

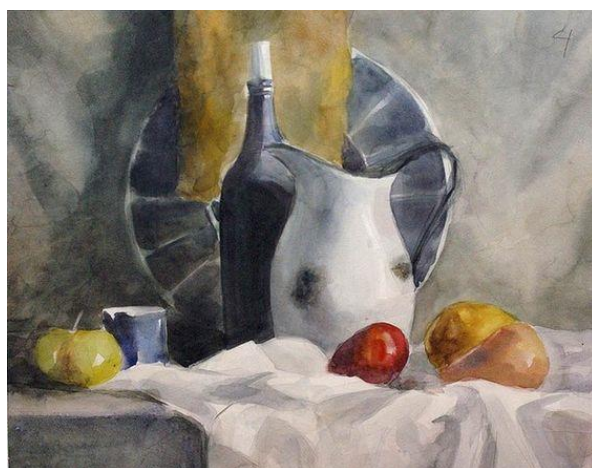
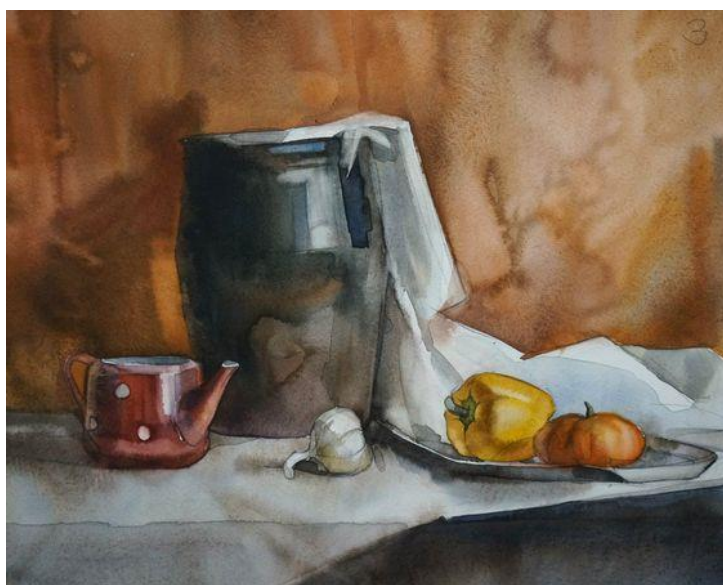
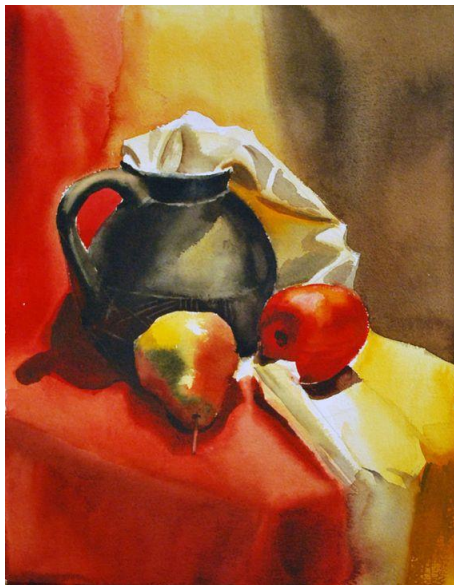
«Квіткова феєрія» - О.Сохацька-Горбель

«Полуниця із синім глечиком» - Я.Чеботова

Студентські роботи:

Список літератури:

1\ <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BA%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%8C> – Вікіпедія, стаття про акварель

2\ <http://pk.kpi.ua/wp-content/uploads/2018/07/criterias2018.pdf> - Критерії оцінювання робіт для ОМ

3\ <https://pavluhinoleg.livejournal.com/42080.html> - 30 років художньому училищу імені І.Є. Рєпіна в Тольятті. - Олег Павлухін — ЖЖ (зображення)

4\ <https://ksada.org/4public.html> -Наукові публікації «Вісник ХДАДМ»

5\ <https://www.youtube.com/watch?v=N0V38hayRCc> – відео майстер-клас з акварельної техніки

6\ <https://www.youtube.com/watch?v=rXEEtVWTAml> – відео майстер- клас акварельний натюрморт